

## 59. Fantastik birer motif olarak mekân ve zaman bağlamında Michael Ende "Momo" ve David Lozano "Zaman Hırsızı" adlı eserlerin incelenmesi

Zerrin YILMAZ<sup>1</sup>

Fatma ALTUN<sup>2</sup>

**APA:** Yılmaz, Z. & Altun, F. (2023). Fantastik birer motif olarak mekân ve zaman bağlamında Michael Ende "Momo" ve David Lozano "Zaman Hırsızı" adlı eserlerin incelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (35), 1000-1013. DOI: 10.29000/rumelide.1346243.

### Öz

Michael Ende ve David Lozano Çocuk ve Gençlik Edebiyatı alanında önemli çalışmaları olan yazarlardır. Her iki yazar da edebiyat biliminin bir alt dalı olarak kabul edilen Fantastik Çocuk ve Gençlik Edebiyatı alanında önemli eserler vermişlerdir. Fantastik türde yazılan eserlerde yazar belli bir mekan ve zamana bağlı kalmadan, gerçek ve gerçeküstü dünya arasında geçişler kullanarak, karakterleri de mümkün olduğunca farklı okuyucusuna sunmaktadır. Çalışmada öncelikle Fantastik Çocuk ve Gençlik edebiyatı tanımı yapılmış, çalışmanın özünü oluşturan fantastik motifler kısaca açıklanmış, devamında her iki yazarın da karşılaştırmalı çocuk ve gençlik edebiyatı bağlamında zaman ve mekân motiflerini işleyiş biçimleri incelenmiştir. Her iki eserde de zamanın önemine vurgu yapılmış, bu motifle ilgili bir problem durumu ortaya konmuş ve akabinde fantastik bir kurguyla okuyucuya sunulmuştur. Bu eserler fantastik motif içermesi bağlamında ele alınmıştır. Her iki kitapta da farklı fantastik motifler aracılığıyla bir problem durumuna çözüm arama söz konusudur. Eserlerdeki olaylar fantastik kurgular olması sebebiyle gerçek ve gerçeküstü dünya arasında gidış gelişlerle karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmanın özünü iki eserdeki fantastik zaman ve mekan motiflerinin nasıl ele alınıp işlendiği ve ana karakterlerin, özellikle zaman kavramıyla ilgili, okuyucuya hangi mesajı iletmek istediği oluşturmaktadır.

**Anahtar kelimeler:** Fantastik motif, Karşılaştırmalı çocuk ve gençlik edebiyatı, zaman, mekan

## An investigation of Michael Ende's "Momo" and David Lozano's "Time Thief" works as fantastic motifs in the context of place and time

### Abstract

Michael Ende and David Lozano are authors who have important studies in the field of Children and Youth Literature. Both authors have produced important works in the field of Fantastic Children's and Youth Literature, which is considered a sub-branch of literary science. In works written in the fantastic genre, the author presents the characters to his readers as different as possible by using transitions between the real and the surreal world, without being tied to a certain place and time. In the study, firstly, the definition of Fantastic Children's and Youth literature was made, the fantastic motifs that constitute the essence of the study were briefly explained, and then the way both authors used time and space motifs in the context of comparative children's and youth literature was examined. In both works, the importance of time was emphasized, a problem situation related to this

<sup>1</sup> Yüksek Lisans Öğrencisi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Alman Dili ABD, Alman Dili Eğitimi (Samsun, Türkiye), zerrinyilmaz88@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-5071-9086 [Araştırma makalesi, Makale kayıt tarihi: 20.07.2023- kabul tarihi: 20.08.2023; DOI: 10.29000/rumelide.1346243]

<sup>2</sup> Dr. Öğr. Üyesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Alman Dili ABD, Alman Dili Eğitimi (Samsun, Türkiye), fatma.altun1@omu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0002-0818-5447

motif was revealed and then presented to the reader with a fantastic fiction. In both books, there is a search for a solution to a problem situation through different fantastic motifs. Due to the fact that the events in the works are fantastic fictions, they come and go between the real and the surreal world. The essence of this study is how the fantastic time and space motifs in the two works are handled and processed and what message the main characters want to convey to the reader, especially about the concept of time.

**Keywords:** Fantastic children and youth literature, michael ende, david lozano, fantastic motif, comparative children and youth literature

## Giriş

Öyküler ve çocuk kitapları, çocukların küçük yaşlarda okuma yazma bilmeden büyüklerinden dinledikleri, okul çağından itibaren de severek okudukları edebi türlerdendir. Bilindiği gibi hikâyelerde yedi temel yapı unsuru bulunmaktadır. Bunlar; olay örgüsü, yer, kişi, zaman, konu, anlatıcı ve çatışmadır ve her hikâyede hâkim olan belirli bir yapı söz konusudur. Okuyana bütünlük sağlaması açısından belirli yapıların birbiriyle örtüşmesi, belli ahenk unsurlarının mevcudiyeti okuyucuda sürükleyiciliği ve etkileyiciliği belirlemektedir. Her yapı elementinin kendine has bir özelliği ve esere kattığı anlam bütünlüğü açısından değeridir. Bu itibarla değerlendirildiğinde; zaman ve mekân yapı unsurlarının olay örgüsünün meydana geldiği yer, aksiyonu hayata geçiren figür karakterlerin hareket sahası, yaşam ortamını teşkil etmek ve onların ruhsal durumlarını yansıtan sembolik arka plan (Bedeutungsebene) meydana getirmek suretiyle eserin yapısında ne derece rol oynamış olduğunu kolayca görebilmekteyiz (Çolak, 2015, s.109).

Hikâyede zaman örgüsü; olayların oluş sırası, vakanın gerçekleşme nedeninin alt yapısı ve bir kavram olarak zamanın öğretiminde etkili unsurlardandır. Zamansal olarak kronolojik şekilde, aksiyonun başlangıcından bittiği noktaya kadar işlenen “vaka zamanı” ile olayların okura anlatıcının dilinden sunulduğu “öyküleme zamanı” bulunmaktadır. Eserin ortaya çıktığı dönem, hikâyenin özelliği, zaman kavramının kurgulayış anlayışına göre değişkenlik göstermektedir. “Nesir türünün ilk ortaya çıktığı zamanlarda Newton’un kronolojik zaman anlayışı hâkimken, öykücülüğün gelişmesi ve yeni görüşlerle Einstein’ın “izafiyet teorisi” ne anakronik şekilde yansımaya başlamıştır. Artık zaman düz bir çizgi halinde değeril; olayın geçtiği mekâna, hıza ve konuma göre göreceli hale gelmiştir. Kısacası yazar bazı noktalarda geri dönüşler (Rückwärts) yaparak, bazı noktalarda zamanı ileri atlatarak ve en nihayetinde şimdiye dönen bir yapıyla merak uyandırmaya çalışmaktadır” (Narlı, 2002). Zaman örgüsü yer yer özetlenebilmekte bazen de birtakım hadiselerin vuku bulduğu yerler atlanabilmektedir. Zamanın hikâyede işlevi, olayların kurgulanış sırasını vermektir çünkü hiçbir olay zamandan bağımsız değerildir. Olayların geçtiği zaman bir gün, bir saat dilimi, mevsim, yıl veya gece-gündüz olabilmektedir.

Bu çalışmada da ele alınan eserler hikâyenin yapı unsurlarından olan olay örgüsünün geçtiği mekân ve zaman çerçevesinde değerlendirilmeye çalışılarak; yazarların zaman ve mekân unsurlarını nasıl kullandıkları, olay örgüsü içerisindeki bütünlükleri incelenecektir.

## 1. Fantastik çocuk ve gençlik edebiyatı

TDK Türkçe Sözlükte ‘fantastik’ sözcüğü: “18. yüzyıldan başlayarak Fransa’da gelişen edebî bir tür”, “gerçekte var olmayan, hayali” ve “sihirli, büyü, inanılmaz, olağanüstü öğelerin oluşturduğu şey”

olarak tanımlanmıştır (Türkçe Sözlük, 1988). İnsanoğlunun bilinmeyene, olağanüstülüğe, hayallere olan arzusu, fantastiğin varoluş sebebidir (Tunç&Akın, 2020).

Fantastik çocuk ve gençlik edebiyatı okuyucuya hem gerçek dünyayı hem de fantastik bir dünyayı iç içe sunan bir edebi tür olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu tür eserlerde karşılaştığımız kahramanlar, olayları her iki dünyada da yaşayabilmektedirler.

Bu iki dünya bazen tamamen ayrı sunulurken bazen de birlikte karşımıza çıkabilmektedir. Eserlerde sunulan olaylar gerçek hayatta karşımıza çıkarken, içerisinde fantastik motifleri ve figürleri barındırmaları, diğer edebi türlerden ayrılmasına sebep olmaktadır. Eserlerde ortaya çıkan fantastik motifler başkahramanlara eşlik eder ve kahramana fantastik bir dünyanın kapılarını aralar. Patzelt'e göre de fantastik tür sınırların aşılmasıdır. Gerçek dünya ile fantastik dünya arasında ileri geri geçişler mevcuttur. Bu yüzden de düş ile gerçek arasındaki sınır aşılmış olur (akt. Altun, 2018, s. 27).

Fantastik çocuk ve gençlik edebiyatında karşımıza çıkan eserlerin, çocukların sınır tanımayan hayal güçleri dikkate alındığında, çocukların ilgisini daha çok çektiğini ve okuyucuyla iletişimi daha iyi kurduğunu söylemek mümkündür. Binder, bu türün her türde oynama sevinci ile de çocuklara hitap ettiğini ve oyuna yönelttiğini ifade etmektedir (akt. Altun, 2018, s. 27). Bu eserlerde çocuklar gerçek hayatta onları rahatsız eden ve yüzleşmekten korktukları sorunlarla fantastik bir dünyada karşılaşmakta ve macera tadında bir kurgu ile eğlenerek bu sorunlarla yüzleşmektedirler. Bu olaylar dizisinde cansız varlıklar veya hayvanlar konuşabilmekte ve ana karakterlere arkadaşlık edebilmektedirler. Tüm bu unsurlar göz önüne alındığında fantastik çocuk ve gençlik edebiyatının çocukların dünyasında yadsınamaz bir yerinin olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

## 2. Karşılaştırmalı edebiyat bilimi kavramı

Karşılaştırmalı edebiyat, birbirinden ayrı özellikleri olan dil ve kültürlerin edebî metinleri arasındaki ortak, benzer ve farklı yönleri inceleyen, bunları felsefe, tarih, iktisat, sosyoloji, psikoloji, sinema gibi alanların ışığında, daha geniş ve yeni bir bakış açısıyla değerlendiren bir edebiyat dalıdır (Donbay, 2013, s. 4922).

Aytaç karşılaştırmalı edebiyat bilimini şu şekilde tanımlar: "Karşılaştırmalı edebiyat bilimi bir bilim dalıdır ve konusu, malzemesi edebiyat ürünleridir. Karşılaştırma, adı üstünde en az iki ürünü gerektirir. Karşılaştırma, ulusal edebiyatın kendi eserleri üzerine olabildiği gibi farklı ulusların edebiyatları arasında da yapılabilir. Keza eş zamanlı ürünlerle farklı zamanlı ürünler de karşılaştırılabilir." (Aytaç, 2021).

Her iki tanımdan da anlaşılacağı üzere karşılaştırmalı edebiyat küreselleşmenin bir getirisi olarak iki kültür arasında köprü oluşturacağı gibi, okuyucuya yeni çalışma alanları ve materyaller de sunmaktadır. Farklı kültürden incelenen metinler bir yandan kendi kültürümüze ait metinlerde olan eksiklikleri veya üstünlükleri görmemize olanak sağlarken, diğer yandan küreselleşen dünyamızda kendi edebi ürünlerimizi de farklı kültürlerle tanıtmaya, dünyaya açma fırsatı sunar. Çok yönlü bakış açısıyla farklı açılardan karşılaştırılan edebî metinler sayesinde bazen de kendimizi keşfedebilmemizi sağlayan karşılaştırmalı edebiyatın daha fazla kazanımı destekleyeceği yadsınamazdır.

Başlangıcı, Almanca'da Goethe'nin bütün edebiyatların birleşeceği bir zamanı ifade etmek üzere kullandığı "Dünya Edebiyatı" (Weltliteratur) kavramına kadar gitmekle birlikte, karşılaştırma düşüncesi ve yöntemi, Avrupa'da ilk kez François Raynouard'ın 1821 yılında yayımladığı Latin Avrupa Dillerinin

Karşılaştırma Grameri (La Grammaire Comparée des Langues de l’Europe Latine) adlı eserinde dil sınıflamaları için kullanılmıştır (Donbay, 2013, s. 492).

İki farklı kùltür ve medeniyet anlayışını karşılaştırma dùřünceyiyle yapılan çalışmaların Cumhuriyet yıllarında da sürdüğü; daha akademik bir bakışla yapılan araştırmalar ile Türk karşılaştırmacılığının temellerinin atıldığı gör÷lmektedir. Bu bağlamda Fuat Köpr÷lü, Halide Edip Adıvar, Ahmet Hamdi Tanpınar, Yusuf şerif Kılıçel, Kamuran Birand... İlk akla gelen isimlerdir (Donbay, 2013, s. 494).

### 3. Çalışmada ele alınan eserler ve yazarları hakkında

Çalışmanın bu kısmında eserleri incelenen Michael Ende ve David Lozano hakkında kısa bilgilere yer verilmiştir. İlk olarak “Momo” adlı eserin yazarı Michael Ende ardından da “Zaman Hırsızı” adlı eserin yazarı olan David Lozano tanıtılmıştır. Çalışmanın devamında adı geçen her iki eserin kısa özetleri yer almaktadır.

“Momo” adlı eserin yazarı olan Michael Ende 12 Kasım 1929’da bir ressam ve fizyoterapist çiftin tek çocuğı olarak Almanya’da Garmisch-Partenkirchen’de dünyaya gelmiştir. Altı yaşındayken ailesiyle birlikte taşındığı Münih’in kuzeyindeki Schwabing ilçesi, edebi ve sanatsal yönden zengin bir ortam sunması sebebiyle yazarın daha sonraki dönemlerde yazılarını olumlu yönde etkilemiştir.

1945’te on altı yaşında askere çağırılan Ende eğitimini sürdürdüğü Waldorf okulundan ayrılmak zorunda kalmış ve savaştan sonra 1948-1950 yılları arasında bir drama okuluna girerek burada aktörlük yapmış, skeçler ve kısa oyunlar yazmış aynı zamanda Münih Halk Tiyatrosu’nda yönetmenlik yapmış ve Bavyeralı bir yapım şirketi için film eleştirmenliğı görevini üstlenmiştir.

En çok ses getiren kitabı “Die unendliche Geschichte (Bitmeyen Öykü)” olan Ende’nin yazın hayatı, 1950’lerde kabare senaryoları yazarak başlamıştır. Roman 30’dan fazla dile çevrilmiş ve uluslararası alanda çok satanlar listesine girmiştir.

Ende 20. Yüzyılın en popüler yazarlarından biri olarak gör÷lmektedir. “Jim Düğme ve Lokomotifçi Lukas” adlı eseri yazarın çocuklar için yazdığı kitaplar arasında ilk büyük başarısı olarak sayılmaktadır. Çoğunlukla çocuk kitaplarındaki başarılarından söz edilse de yetişkinler için de çeşitli kitaplar kaleme almıştır. Öykülerinde fantezi dünyasıyla gerçek dünyayı iç içe sunan Ende, birçok öd÷lün sahibi olmuş ve çokça övgü almıştır.

Kaleme aldığı fantezi türündeki birçok öykü ile dünya üzerindeki milyonlarca okuyucuyu büyüleyen Michael Ende, konulan mide kanseri teşhisi sonucu 64 yaşında Filderstadt’ta yaşamını yitirmiştir (michaelende.de, 2023).

“Zaman Hırsızı” adlı eserin yazarı olan David Lozano Garbala çocukluğunda fantezi ve korku filmlerine ilgi duymuş ve erken yaşta öyküler yazmaya ve anlatmaya başlamıştır. Hukuk ve İspanyol filolojisi okumuş ve ardından Zaragoza’da avukat olarak çalışmıştır. Miguel Hernández Elche Üniversitesi’nde İletişim alanında yüksek lisans yapan Lozano, memleketindeki Colegio Santa María del Pilar’da da lise öğretmenliğı yapmıştır.

Çeşitli kısa filmlerde oyuncu olarak yer alan Lozano, iki yıl boyunca Zaragoza TV televizyon kanalı için Depredadores (“şantajcılar”) programını yönetmiş ve aynı zamanda sunuculuğunu yapmış; ardından tanınmış En pocas palabras (“Birkaç kelimeyle”) programıyla ilgilenmiştir.

Lozano Garbala ilk kitabını 1998 yılında yayınlamıştır. *Donde surgen los sombras* ("Gölgelerin Yükseldiği Yer") adlı romanıyla 2006 yılında Prens Felipe'den gençlik edebiyatı dalında 28. Premio Gran Angular ödülünü almıştır. Almanca ve İtalyancaya da çevrilen *La Puerta Oscura* üçlemesi çok satanlar listesine giren Lozano; belgeseller, televizyon programları ve reklamlar için senaryo yazarlığı yapmaktadır (davidlozano.net, 2023).

Michael Ende'nin kaleme aldığı "Momo" adlı eser üç kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısım kendi içerisinde beş alt bölümden; ikinci kısım yedi alt bölümden, üçüncü kısım ise dokuz alt bölümden oluşmaktadır. Kitap toplam 21 bölüm içermektedir. Her bir kısım birer başlıkla okuyucuya sunulmuştur. Birinci kısım "*Momo ve Arkadaşları*", ikinci kısım "*Duman Adamlar*", üçüncü kısım da "*Saat-Çiçekleri*" başlığıyla verilmiştir. Momo, büyük bir kentin amfiteyatrosunun yıkık bir odasında yaşayan sekiz yaşında bir kız çocuğudur. Yanına gelen birkaç kişi Momo için kalacak bir yer bulabileceklerini ya da kendileriyle kalabileceklerini söylese de Momo bunu kabul etmez. Çok geçmeden çevresindeki herkes Momo'yu çok sever ve artık Momo'suz yaşayamaz hale gelirler, zira Momo onlar için çok iyi bir dinleyici ve bulunmaz bir oyun arkadaşıdır. Momo çevresine neşe saçarken birçok sorunun da çözümü için danışılan biri olmuştur. Onun en yakın arkadaşları geçimini çöpçülükten sağlayan Beppo, turist rehberliği yapan Gigi ve çocuklardır. Momo ve arkadaşları çok güzel vakit geçirirlerken bu esnada şehre yayılan duman adamları fark edemezler. Gigi, buldukları bölgeye gelen turistlere hikâyeler uydurup anlatmaya; bir gün zengin ve ünlü olmanın hayalini kurmaktadır. Momo geldikten sonra daha güzel hikâyeler anlatmaya başlayan Gigi, artık Momo'dan ayrılamaz hale gelmiştir. Momo ve arkadaşları günlerini böyle her şeyi normal seyrindeymiş gibi yaşarlarken yaşadıkları şehre gelen duman adamları fark edemezler. Öyle ki bu duman adamlar insanların zamanlarını çalmaya çalışmakta ve bunun için de bir "Zaman Tasarrufu" şirketi kurarak işe koyulmaktadırlar. Duman adamlar insanları çok kısıtlı zamanlarda fazla iş yapmaya zorlayarak arta kalan zamanın kendilerine kalmasını sağlarlar. İnsanlar böylece işlerini sevmeyerek ve istemeyerek yapmaktadırlar, kimseler de bu duruma karşı koymamakta ve tepki göstermemektedir. İnsanlar zamandan ne kadar çok tasarruf ederse duman adamların vakitleri o kadar çoğalmaktadır.

Artık arkadaşları Momo'nun yanına da gelmemektedirler, hatta çocukların aileleri bile çocuklarının Momo'nun yanına gitmesini istemezler. Bu durumu Gigi ve Beppo ile paylaşan Momo'ya arkadaşları durumun farkında olduğunu söylerler. Momo bir gün kaldığı yerin merdivenlerinde kendi boyunda bir oyuncak bebek görünce şaşkına döner. Biraz zaman sonra karşısında; başında gri şapka, ağzında gri bir sigara olan bir duman adam görür. Duman adam Momo'ya onu oyalayabileceğini düşündüğü birçok oyuncak getirerek ve çocukları oyalamaması, zamanlarını almaması konusunda onu ikna etmeye çalışmaktadır. Ne var ki diğer insanları etkileyebilen duman adam Momo'yu aynı şekilde etkisi altına alamadığına şaşırılmaktadır. Momo'ya: "*Açık konuşmalıyım ki, senin gibi birine rastlamadım şimdiye kadar. Pek çok insan tanıdım. Senin gibiler çoğunlukta olsaydı, bizim şirketi kapatmamız gerekirdi. Kendimiz de hiç olup giderdik, var olamazdık.*" (Ende, 2004) der ve homurdanmaya devam eder. Momo onun gerçek sesini duymuştur. Bu durumdan oldukça tedirgin olan duman adam kimsenin onları bilmemesi gerektiğini, ancak bu şekilde işlerini yürütebileceklerini ağzından kaçırır ve Momo'ya söylediklerini unutmaması gerektiğini de söyler ve hızlıca oradan uzaklaşır. Bu yaşadığı olaydan sonra olduğu yerde bir süre şaşkın bir şekilde kalan Momo, bunu Gigi ve Beppo ile paylaşır. Daha sonra arkadaşlarına da haber veren Momo herkesi toparlar ve duman adamlara karşı bir yürüyüş organize eder. Yürüyüşlerine Gigi'nin bestesi olan bir marş eşlik eder. Bu esnada çocukların zamanın önemiyle ilgili yaptıkları bu yürüyüşten yetişkinlerin haberleri olmaz. Duman Adamlar da düzenlenen bu toplantıdan oldukça rahatsız olmuşlardır.

Momo’ya gerçekleri ağızından kaçırın duman adam da cezalandırılır ve ona verilen zamanlar ondan geri alınır. Zamanı alınan adam da şeffaflaşır ve yok olur. Buna bir çözüm arayan duman adamlar Momo’yu yakalama kararı alırlar, Beppo da duman adamların bu planlarına şahit olur.

Bir gün harabenin merdivenlerinde oturan Momo, üzerinde “Beni izle” yazısı beliren bir kaplumbağa görür ve onu takip etmeye başlar. Durumu haber vermek için gelen Beppo ve Momo’yu almak için gelen duman adamlar onu harabede bulamazlar. Beppo duman adamların Momo’ya zarar verdiğini düşünür ve Gigi’ye haber verir. Bu esnada Kassiopeia adlı kaplumbağa ve Momo Hiçbir Zaman Sokağı’ndan geçip Hora Usta’nın evine gelirler. Duman adamlar Momo’yu ne kadar arasalar da bulamazlar, zira kaplumbağa yarım saat sonra olacakları görebilmekte ve bu nedenle de onlara yakalanmamaktadır. Artık Momo Hora Usta’nın “Hiçbir Yerde Evi” ndedir. Usta burada Momo’ya zamanın gücünü gösterir. Momo uyumaya başlar ve odadaki düşmanlar da onu yalnız bırakmaya karar veriler. Gigi’nin hayallerindeki gibi zengin ve ünlü bir hikâye anlatıcısı olmasını sağlayarak onu iyiliklerden uzaklaştırırlar.

Bu sırada çocuklar da zamandan tasarruf etmezler ve bu sebepten dolayı duman adamlar onları çocuk depolarına kapatırlar. Duman adamların Momo’nun geri gelmesi için şartı, Beppo’nun yüz bin saatlik zaman biriktirmesidir. O da Momo’yu geri getirmek için gece gündüz durmadan çalışır. Momo bir yıl sonra uyanıp kaplumbağa eşliğinde harabeye geldiğinde artık orada kimse yoktur, yalnızdır. Momo Nino’dan arkadaşlarıyla ilgili bilgi alır ve onları tekrar harabeye gelmeye, oyun oynamaya ikna etmek için tek tek ziyaret eder ama kimseyi ikna edemez. Duman adamlar da Hora Usta’yı öğrenmiş, kaplumbağayı takip ederek eve ulaşmışlardır fakat eve girememektedirler çünkü eve girdiklerinde yok olmaktadır.

Bunun üzerine Hora Usta Momo’ya bir anlaşma teklif eder ve zamanı dondurur. İnsanların zamanını kurtarmak için bir saatleri vardır. Momo’ya bir saat çiçeği verir. Momo ve kaplumbağa duman adamların deposuna giderler, içerde donmuş çalışanlar vardır. Duman adamlar da bu arada sigarayı kullanarak yok olmamaya çalışmaktadırlar ama sonunda altı kişi kalırlar. Momo nihayet duman adamlara görünmeden masanın altına gizlenmiştir, duman adamları yener, depoyu açar ve bütün zaman çiçeklerini bırakır. Artık herkes eskisi gibi mutludur, çiçekler yeniden açar, çocuklar yeniden gülüp oynamaya başlar. Kassiopeia Hora Usta’nın yanına döner ve ona yorgun olduğunu söyler. Hora usta ona uyumasını söyler ve uyuduğunda Kassiopeia’nın sırtında sadece kitabı okuyanların görebileceği “SON” yazısı belirir.

David Lozano’nun kaleme aldığı “Zaman Hırsızı” adlı eseri: “...Ve Doğum Günümü Kaybettim”, “Hayatım Bir, Dram”, “10 Yaşında Sıkışıp Kalmak”, “Yasaklı Şeyler Dükkânı”, “Nostalji ve Diğer Sendromlar”, “Zaman Emici”, “Doğum Günü Olmayan Çocuk Yağmurdan Korkmuyor”, “Güzel Anlar Avı”, “Kakalı Dakikalar ve Diğer Tehlikeler”, “Şimdi De Bir İspiyoncu Oldum”, “Bu Oynadığım Bir Oyun Değil”, “Pasta, Mumlar ve Kusmuk Yağmuru”, “Evin İçindeki Şüphe”, “Martin Saldırıyor”, “Bir Hırsız Da Soyulur Mu?”, “Kirli Kumun Tadı”, “Gol ve Kızgın Kel”, “Ayna Kırıntıları Yağmuru”, “Beklenmedik Ziyaret”, “Son Kullanma Tarihi Geçmiş Kahkahalar”, “Sebzelerin Mutluluğu”, “Zamanın Ağırlığı”, “Üzgün Çocuk”, “Yirmi Dakika Kala”, “Dönüş Yok”, “Laura’nın Tedirgin Edici Yokluğu”, “Yasaklı Mendil ve Büyük Keops Piramidi”, “Ağlayan Ev”, “Vinicius’un Yeni Dükkânı ve Bulaşıcı Kahkahalar” ve “Doğum Günümüz Kutlu Olsun!” başlıklarıyla okuyucuya sunulmuştur.

Günlerden bir gün yetkililer takvimden bir günü silmeye karar verirler. Bu tarih 6 Ekim’dir. Edu’nun doğum günü. Edu hep 10 yaşında kalacağını düşünür ve bu duruma çok kızmıştır, ne yapacağını bilemez

ama durumu kabullenmek de istemez. Okulda, evde, arkadaşları arasında bu konuya iyice canı sıkılan Edu bir gün "Yasaklı Şeyler Dükkanı"na gider ve biraz düşündükten sonra içeri girmeye karar verir. Dükkânda bekleyen Vinicius adındaki adama doğum gününün takvimden silindiğini ve bu duruma ne kadar üzüldüğünü anlatır. Vinicius bu durumu önemsemiyor gibi görünür fakat Edu'ya ilk olarak son 6 Ekim tarihli ajandayı hediye eder ve yaş almanın onun için gerçekten önemli olup olmadığını sorar. Edu da bir yetişkin olmak istediğini, yaş almak istediğini, sıska bedeninden sıyrılmak istediğini belirtir ve Vinicius bu yakınmalarından sonra ona yardım edebileceğini fakat bir bedel ödemesi gerektiğini söyleyip hazır olup olmadığını sorar. Evet, yanıtını veren Edu Vinicius ile birlikte Yasaklı Şeyler Dükkanı'nın deposuna iner. Vinicius depodan bir "Zaman Emici" çıkarır ve Edu'ya bu cihaz sayesinde tam 1440 dakika biriktirebileceğini, bu şekilde de takvimden çıkarılan doğum gününü geri alabileceğini anlatır. Kafası karışan, Edu ikna olmayı reddeder Fakat Vinicius cihazı çalıştırıp nasıl kullanması gerektiğini anlatınca gerçekten dakikaların biriktiğini gören Edu artık ikna olmuştur.

Cihazı alıp evine gitmek üzere olan Edu'ya nasıl zaman çalması gerektiğiyle ilgili bazı ipuçları veren Vinicius, ilk olarak 5 Ekim'e yetiştirmesi için her gün kaç dakika zaman biriktirmesi gerektiğinin hesabını yapmıştır. Bu hesaba göre Edu'nun her gün en az dört dakika biriktirmesi gerekmektedir. Her gün için dört dakikayı kolayca biriktirebileceğini düşünen Edu'ya, Vinicius güzel anlardan çalması gerektiğini, kötü anlardan çalarsa doğum gününün kötü geçeceğini söyler. Bunu yapmak için tam bir yılının olduğunu ve çok dikkatli olması gerektiğini belirtir. Ayrıca cihazı herhangi biri görürse yetkililerin cihaza el koyacağı ve onu hapse atacağı konusunda Edu'yu uyarır.

Artık Edu her mutlu olaydan dakikalar toplamaya çalışmaktadır, fakat bu esnada zaman emicinin de yan etkileri görülmektedir. Sınıfta çaldığı mutlu anlarda arkadaşlarının martı sesleri çıkararak koşmaya başlaması, hastaneden çaldığı mutlu anlarda anne ve babasının bir anda koşmaya başlaması gibi tuhaf olaylar cereyan etmektedir.

Doğum günü için dakikaları toplamaya odaklanan ve en yakın arkadaşı Laura dâhil bütün arkadaşlarından, oyunlarından uzaklaşan Edu artık iyice yalnız ve mutsuz hissetmeye başlamıştır. Okuldaki arkadaşlarıyla iyice arası açılan Edu aile içinde de iletişim problemleri yaşamaya başlamıştır. Artık ne kuzenleriyle ne kardeşiyle ne de anne babasıyla konuşmaktadır. Bir gün bu Edu hiç yanından ayırmadığı, içinde zaman emici cihazını sakladığı çantasını okulda unutur ve kafasında yakalanacağına ve ifşa olacağına, tutuklanacağına dair türlü senaryolar kurar. Artık kendisini gazete manşetlerinde "Seri Zaman Hırsızı" olarak göreceğini düşünmektedir.

Üç ayını dolduran Edu artık yorgun, mutsuz, uykusuz, oyun oynamayan, kitap okumayan, sosyal, sağlık sorunu yaşadığı düşünülen hatta bu yüzden vitamin ilacı kullanmaya başlayan biri haline dönüşür.

250. günü kutlamak için Vinicius'u ziyaret eden Edu, bu durumdan yorulduğunu onunla paylaşır. Biriktirmesi gereken 90 dakikası vardır fakat etrafındaki herkes de giderek mutsuzlaştığı için çareyi sebzelerin mutluluğunu çalmakta bulur.

356 gün boyunca bütün vaktini mutlu zamanları çalmaya ayıran Edu, en yakın arkadaşı olan Laura'yı artık çok özlemiştir ve onunla konuşmak için her yerde onu aramaktadır. Birkaç gün üst üste arkadaşlarına okulda Laura'yı soran Edu, en yakın arkadaşının ölümcül bir hastalığa yakalandığını, sadece bir gün vaktinin kaldığını eğer ilaç yetişmezse öleceğini öğrenir.

Hiç vakit kaybetmeden koşarak Yasaklı Şeyler Dükkanın’dan çıkan Edu, Laura’nın evine gider, kapıyı yabancı biri açar ve Laura hasta olduğu için onu içeri almak istemez. Fakat o, cılız bedeni ile sıvışarak ve koşarak Laura’nın odasına çıkar, ailesinden de ilacın gelmesi için yalnızca bir güne ihtiyacı olduğunu öğrenir. Artık doğum gününün arkadaşından önemli olmadığını düşünen Edu, zaman emiciyi Laura’yı iyileştirmek için çalıştırır ve gözünü dahi açamayan Laura kendini daha iyi hissederek Edu’ya ve ailesine sarılır. Öte yandan ilaçlar yoldadır, Laura yaşayacaktır.

Zaman Emiciyi polise teslim etmek zorunda kalan Edu hapis cezası almamıştır ama mecburen cihazı nereden aldığı söylemek zorunda kalmıştır. Yasaklı Şeyler Dükkanı’na giden polis “Taşındık” yazısıyla karşılaşır. Vinicius dükkân camına Edu için bir not bırakıp oradan uzaklaşmıştır. Laura’nın hayatını kurtarmasından sonra Edu, okulda ve arkadaş çevresinde artık çok sevilen birisi haline gelmiştir.

7 Ekim günü Laura’yı görmeye gittiğinde Laura Edu’ya en büyük sürprizi yapmış ve 6 Ekim’in artık amcası tarafından takvimlere yeniden eklendiğini, çünkü bütün bu olanlardan sonra her bir dakikanın ne kadar önemli olduğunu fark ettiğini söylemiştir. Kendisinin artık yeni doğum gününün 6 Ekim olduğunu söyleyerek, bugünü “Dostların Doğum Günü” ilan etmiştir.

#### 4. Eserlerin zaman ve mekân bağlamında karşılaştırılması

Fantastik eserde mekân unsuru incelenirken klasik tasnif metotlarının dışına çıkılabilir. Bu durum fantastik roman türünde mekânın gerçekliğinin yanında gerçeküstülüğünün sınırı olmamasından kaynaklanır. Yani fantastik eserlerdeki her mekân, kendi özelliklerine bağlı olarak incelenebilme potansiyeline sahiptir (Evis, 2014, s. 27).

Her iki eserde de mekânlar yer yer fantastik yer yer gerçekçi olarak okuyucuya sunulmaktadır.

“Momo” adlı eserde ilk olarak olayların başlangıcı kabul edilen bir amfiteyatro kalıntısı karşımıza çıkar. Burası yalnızca yakın çevrede yaşayanların bildiği ya da, ara sıra yolunu şaşırın turistlerin uğradığı bir yerdir.

*“Bu büyük kentin kıyısında, çok fazla tarlanın olduğu, evlerin ve kulübelerin giderek yoksullaştığı yerde, küçük bir çam ormanına gizlenmiş bir amfiteyatro kalıntısı vardı.” (Ende, 2004)*

Eserde Gigi’nin gelen turistlere uydurduğu hikâyesinde geçen bir fantastik mekân dikkat çekmektedir. Gigi, nerede olduğu bilinmeyen, bir prens tarafından yaratılan ne dün de ne de bugünde olan bir ülkeden bahsetmektedir.

*“...bu Prens’in adı Girolamo’ymuş ve kendi yarattığı bir ülkede yaşıyormuş. Ülkesinin nerede olduğuna gelince: ne dün de ne bugündeymiş bu ülke.”*

Eserde geçen gerçek mekânlar hayatın günlük akışından örneklerle okuyucuya aktarılmaktadır.

\* Bay Fusi’nin berber dükkânı.

\* Duvarcı ustası Nicola’nın evi.

\* Meyhaneci Nino ile karısının evi.



\* Bir inşaat şantiyesi (Duman adamların deposu) (Ende, 2004, s. 67-286)

Gerçek mekânlardan verilen örnekler temel alındığında, bu mekânların Momo'nun gerçek arkadaşlıklarından oluşan dünyanın ürünleri olduğu dikkat çekmektedir. Momo'ya açılan fantastik dünyanın kapıları ona fantastik mekânlar sunmaktadır. Fantastik mekân örneklerine baktığımızda, karşımıza aşağıdaki örnekler çıkmaktadır:

\* Hiçbir Zaman Sokağı

\* Hiçbir Yerde Evi.

Bu iki mekân Hora Usta'nın yaşadığı sokak ve evin adıdır.

\* Saat Ormanı (Ende, 2004, s.148-265)

Eserde Gigi'nin hikâyelerinde geçen kurgu mekânlar dışında, üç adet fantastik mekân bulunmaktadır. Bunlardan ikisi; Hora Usta'nın yaşadığı "Hiçbir Zaman Sokağı" ve "Hiçbir Yerde Evi"dir. Bu ev, Momo'nun duman adamların onu yakalamaya çalıştığı esnada Kassiopeia'nın yardımıyla geldiği ve Hora'nın onu uyuttuğu evdir. Duman adamlar eğer eve girmeye çalışırlarsa yok olmaktadır zira evin etrafında zaman emici devreye girmekte ve zaman tersine çalışmaktadır.

Üçüncü fantastik mekân olan ve "Saat Ormanı" olarak karşımıza çıkan yer ise yine Hora Usta'nın Momo'nun elinden tutup götürdüğü evinin yakınındaki bir mekândır.

David Lozano'nun eseri olan "Zaman Hırsızı"na baktığımızda karşımıza çıkan mekânların çoğu gerçek dünyadan okuyucuya sunulmaktadır. Edu'nun vaktini en çok geçirdiği odası, evin salonu, okulu, sınıfı, alışveriş merkezi, Laura'nın Evi, Fran'in evi, hastane... Gibi hayatın olağan akışına uygun gerçekçi mekânlar bulunmaktadır.

Eserde fantastik olarak kabul edilebilecek tek bir mekân vardır, o da "Yasaklı Şeyler Dükkânı" dır (Lozano, 2021). Bu dükkân, aslında orada yaşayan herkesin görebildiği, olağan kabul edilebilecek yapıda bir mekândır. Burayı fantastik yapan özelliği; adı, içeride "satılmayan" eşyalar oluşu ve hiç kimsenin orayı ziyaret dahi etmeye cesaret edemeyişi olarak görülmektedir. Bu dükkâna ana kahraman mecbur kaldığı için son çare olarak, korkarak ve gizli bir şekilde gitmekte ve dükkânı şu şekilde tasvir etmektedir:

*"Dediğim gibi, Yasaklı Şeyler Dükkâmı oldukça gizemli bir yer. Camdan köşesiyle, içinin loşluğuyla, kuytu köşesinde bekleyen satıcısıyla... Evet, biraz huzursuz edici bir yer."* (Lozano, 2021, s.29)

Bir diğer unsur olan *zaman*, fantastik özellikler taşıyan eserlerde çoğunlukla kendi içerisinde ileri sıçrayış ve geri dönüşlerle kullanılmaktadır. Ancak bu geçişler, belirli bir gerçeklikte ve mantıksal uğraşla anlamlandırılacak tarzda değildir (Evis, 2014, s.18).

Örneğin; eserin ana kahramanı içinde bulunduğu zamanda olayları yaşayabileceği gibi, o günden bin yıl sonrasına ya da öncesine de geçişler yapabilmektedir. Zaman, kronolojiye bağlı kalmadan, kurgusal bir şekilde de ilerleyebilmekte ve eserde başkahramanın bir zaman yolculuğu söz konusu olabilmektedir. Bu zaman yolculuğu sonucunda karakter büyülebilmekte ya da küçülebilmektedir.

“Momo” adlı eserde zaman kavramıyla ilgili vurgulanan şey, zamanın ne kadar kıymetli olduğudur. Bu ilk olarak eserde şu şekilde okuyucuya sunulmaktadır.

“*Günlük yaşamın içinde çok büyük bir sır vardır. Herkesin bunda bir payı bulunur ve herkes onu bilir, ama pek az kimse bu konuya kafa yorar. Çoğu kimse onu olduğu gibi benimser ve ona asla şaşırılmaz. Bu büyük sır zamandır.*” (Ende, 2004, s. 65)

Eserde fantastik unsur olarak zamanı çalan duman adamlar karşımıza çıkar, duman adamlar “*Zaman Tasarrufu Şirketi*” kurduklarını söyleyip insanları zamandan tasarruf etmeleri gerektiği konusunda ikna etmeye çalışırlar. Bunu da sevdikleri ile geçirdikleri vakitlerden çalarak, sevdikleri işleri yapmayarak, daha az çalışarak yapmaları gerektiğini söylerler ve böylece daha uzun yaşayacaklarına ikna etmeye çalışırlar. Bu ikna sırasında insanlara çeşitli hesaplama tabloları sunarlar (Ende, 2004, s. 68-73).

Ayrıca duman adamlar, her gün çeşitli iletişim araçlarında zamandan tasarruf etmeye yarayacak eşyaların tanıtımını yapmakta; insanlara gerçek özgürlük vaat ettiklerine dair propagandalar içeren mesajları evlerin duvarlarında sergilemektedirler. Bu mesajlardan bazıları;

“*ZAMAN TASSARRUFU HER ZAMAN İŞE YARAR!*”

“*GELECEK, ZAMAN TASARRUFUNA BAĞLIDIR!*”

“*YAŞAMINI UZAT, ZAMANDAN TASARRUF ET!*” (Ende, 2004, s.80)

Duman adamların zamanı çaldığını anlayan Momo’nun organize ettiği yürüyüşte hazırlanan pankart ve flamalarda zaman kavramıyla ilgili aşağıdaki cümleler dikkat çekmektedir.

“*Zaman Tasarrufu Ama Kimin İçin?*”

“*Neden Hiç Zamanımız Yok?*”

“*Dikkat! Çok Önemli! Zamanımız Nerede? Bu büyük bir sır biz size söyleyebiliriz.*”

“*Çocuklarınız Haykırıyor. Zamanınız Çalınıyor.*” (Ende, 2004, s.123)

Michael Ende’nin eserinde zaman kavramı ile ilgili fantastik unsurlar, Hora Usta ve Momo’nun karşılaşmasıyla karşımıza çıkmaktadır. İlk olarak Hora Usta’nın evine giden Momo, Hora Usta’nın üzerinde ne bir sayı ne de bir göstergesi olan saatini görür ve hayrete düşer. Yalnızca ters yöne dönen iki küçük helezon vardır ve ara sıra minik bir parlıltı görülür. Hora Usta saati Momo’ya şu cümlelerle açıklar:

“*Bu yıldız zamanını gösteren bir saattir. Ender olarak rastlanan yıldız zamanını gösterir. İşte şimdi böyle bir zaman başladı.*” (Ende, 2004, s.164)

Burada ilk kez “Yıldız Zamanı” kavramı karşımıza çıkar ve Momo için de bilinmeyen bir zaman dilimidir.

Fantastik zaman dilimleri içerisinde ileri geri geçişlerin karşımıza çıkışı da yine Hora Usta ile olmaktadır. Hora Usta parmağını şaklatarak kılık değiştirmektedir.

“*... Belki hiç kimsenin görmediği, yüzyıl öncesinin modasına uygun bir kılığa girmişti.*” (Ende, 2004, s.165)

Karşımıza çıkan bir diğer fantastik kavram “Zaman Emici”dir. “Hiçbir Yerde Evi”nin çevresinde zamanın tersine çalışmasına neden olur. Sokaktan geçenin sadece sokağı geçtiği süre kadar gençleşeceği bir zamanı işlemesi söz konusudur (Ende, 2004, s. 265).

Eserde “Zaman Depremi” kavramı geçmektedir. Momo, Hora Usta’nın evinden ayrılırken, deprem gibi olmayan, eşyaları sallamayan ama asırların ötesinden uğultu şeklinde gelen bir sarsıntıdan söz eder (Ende, 2004, s.278).

Son olarak karşımıza çıkan “Saat Çiçekleri”, yeri insanların yüreği olan, zamanın yeniden işlemlerini sağlayan çiçekler olarak okuyucuya sunulmaktadır. Momo’nun duman adamlarla verdiği mücadeleyi kazanmasından sonra gizli tutulan tüm saat çiçeklerini özgür bırakması ve hayatı yeniden canlandırması eserde şu şekilde geçmektedir:

*“Aynı anda zaman yeniden işlemeye başladı. Herkes ve her şey yeniden canlandı. Arabalar yürüdü, trafik polisleri düdüklarını öttürdü, güvercinler uçtu, elektrik direğinin yanında arka ayağımı kaldırmış bir şekilde duran küçük köpek orayı ıslattı.”* (Ende, 2004, s.297)

David Lozano’nun “Zaman Hırsızı” eserindeki “Zaman” kavramı eserdeki ana karakter Edu için abartılacak derecede önemli bir noktadadır. Zamanı tam olarak idrak edememektedir. Bu durum büyükannesinin yaşını belirtirken verdiği örnekten anlaşılabilir.

*“Büyükanem en az üç yüz yaşında vardır. Bastonla yürüyor ve gülüşünü bir su bardağının içine bırakıyor, bu yüzden ne dediğini anlayamıyorum... Büyükanem o kadar yaşlı ki o çocukken PlayStation bile yokmuş. Babam büyükanemin anılarının bile, çok yaşlı olduğu için, siyah beyaz olduğunu söylüyor.”* (Lozano, 2021, s.9)

Eserde net tarihler yer almaktadır. Ana karakterin doğum günü olan 6 Ekim tarihi takvimlerden silinir ve hikâye bu şekilde başlar:

*“Yetkililer bir günü takvimden silmeye karar verdiler bu gün de tam olarak 6 Ekim’di.”* (Lozano, 2021, s.7)

Ayrıca gün kavramını görebildiğimiz bölümler de kitapta sıklıkla karşımıza çıkmaktadır.

*“Haftaya Pazartesi nasıl karşılanacağını bilmek bile istemiyorum.”* (Lozano, 2021, s.107)

Bu eserde de “Momo” adlı eserde olduğu gibi bazı gün hesaplamaları dikkat çekmektedir. Yasaklı Şeyler Dükkânı’na giden Edu’ya Vinicius takvimlerden silinen bir günü biriktirebilmesi için bir zaman emici verir.

*“İşte karşınızda... Piyasada bulabileceğin tek ‘Zaman Emici’... Günlerden dakikaları süzüp alan bir alet.”* (Lozano, 2021, s.48)

Yine karşımıza “Momo”da olduğu gibi bazı gün, saat, dakika, saniye hesaplamaları çıkmaktadır. Vinicius Edu’ya biriktirmesi gereken zamanı hesaplar.

*“Bir gün 24 saat ve her saat 60 dakika. Yani... 24 kere 60... 1440 dakika ediyor. Ne bir eksik ne bir fazla!”* (Lozano, 2021, s.49-50)

Edu henüz küçük bir çocuk olduğu için zaman kavramını anlamlandıramamakta ve zaman ile ilgili kafasını kurcalayan bazı sorular sormaktadır.

“Zamanın geçişi duyulabilir mi?”

“Zaman geçerken ses çıkarır mı?”

“Zaman kilit altına alınınca acı çeker mi?”

“Zamana sabırlı olmasını söylemek çılgınca mı?”

“...Neden eğlenirken zaman daha hızlı geçer?”

“Acaba başkaları da bizim güzel zamanlarımızı mı çalıyor?” (Lozano, 2021, s.68-76)

“Zaman Hırsızı” adlı eserde “Momo”daki gibi zaman kavramıyla ilgili fantastik motif çeşitliliği görülmektedir. Bu eserde karşımıza çıkan tek fantastik unsur olan “Zaman Emici”nin zamanı nasıl emdiği ile ilgili Vinicius’un şu açıklaması dikkat çekmektedir:

“...Sesle birlikte kırmızı ışık yanıyor... Sonra yeşile döner. İşte bu kadar! Ekranda ‘00’ görünmeye devam ediyor. Şimdi yuvarlak düğmeyi çevirme zamanı. Saat kaç?”

Edu: “Beşi çeyrek geçiyor efendim.” (Saniyede bir kırmızı yanar 1,2,3,4,5,6,7,8... Vinicius düğmeyi öteki yana çevirir, makine emmeyi durdurur ve o saatin kaç olduğunu sorar.)

Edu: “Beşi yirmi dört geçiyor!” Vinicius bu şekilde 9 dakika çaldıklarını söyler ve cihazı Edu’ya verir (Lozano, 2021, s.51-52).

## 5. Sonuç

Fantastik Çocuk ve Gençlik Edebiyatı alanında okuyucuya sunulan eserler, okuma kültürü kazandırma, farklı bakış açısı geliştirme, topluma ve çevreye duyarlı bireyler yetiştirme açısından önemli sorumlulukları üstlenen yapıtlardır. Okuyucuya gerçek hayatta karşılaşabileceği herhangi bir sorunu fantastik bir dünyada ya da fantastik motifler aracılığıyla çözüme imkânı sunmaktadır.

Zaman ve mekânı içinde barındıran uzamın fantastik eserlerde karakterler üzerinde etkileri kaçınılmazdır. Her iki eser de mekânsal açıdan ele alındığında “Momo”nun gerçek ve gerçeküstü mekânlarda olaylarla karşılaşması söz konusudur fakat “Edu” gerçeküstü sayılabilecek herhangi bir mekânda okuyucuya sunulmamıştır. Yine her iki eserde de mekânların yapısı göz önünde bulundurulduğunda “Momo” adlı eserde mekânlar birer fantastik motif olarak sunulurken; “Zaman Hırsızı” adlı eserde geçen mekânlar, gerçek mekân özellikleri barındırmaktadır. Bu bağlamda “Momo” adlı eserin zaman ve mekân unsurları göz önüne alındığında fantastik motiflerin daha yoğun işlendiği görülebilmektedir.

İncelenen her iki eserde de ana karakterler zamanın önemine vurgu yapmak üzere birtakım maceralar yaşamaktadırlar. Michael Ende’nin “Momo” adlı eserinde ana karakter olan Momo, insanların güzel zamanlarını çalıp onları mutsuzluğa sürükleyen duman adamlarla mücadele ederken; David Lozano’nun “Zaman Hırsızı” adlı eserindeki ana karakter olan Edu, takvimlerden silinen doğum gününü tekrar

kazanmak üzere, bir zaman emici cihaz aracılığıyla etrafındaki insanların en mutlu anlarından zaman çalmaya çalışan bir karakter olarak karşımıza çıkmaktadır. Fakat her iki eserin sonunda da çalınan zamanın insanların mutsuz olmasına sebep olduğuna kanaat getirilmektedir. Bu bağlamda Momo, duman adamlara karşı olan mücadelesini kazanıp hapsedilen zamanı özgür bırakırken; Edu ise çaldığı ve biriktirdiği tüm zamanları en yakın arkadaşı olan Laura'nın sağlığına tekrar kavuşması için ona hediye etmektedir.

Bu iki örnekte de görüldüğü gibi ortada bir problem durumu vardır ve ana karakterler bu problemi fantastik bir motif düzleminde çözüme kavuştururlar. Momo adlı eserdeki fantastik motifler; duman adamlar, Horo usta ve zamanın çalınması gibi soyut da olabilen kavramlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Zaman Hırsız adlı eserdeki fantastik motif ise insanların sadece güzel anlarını çalan zaman emici bir cihaz rolünde karşılık bulmaktadır. Bu iki eserde de çocuklara zamanın değeri ve önemi öğretilmek istenmiş; bunu yaparken de bir sorun sezdirilmiş ve çözüm yolları kahramanlara yine sezgi yoluyla hissettirilmek istenmiştir. Okuyucuya verilmek istenen mesaj her iki eserde de hem sezdirilmiş hem de bazı diyaloglar aracılığıyla doğrudan okuyucuyla paylaşılmıştır.

### Kaynakça

- Akay, P. D. (2017). Karşılaştırmalı Edebiyat. *Kesit Akademi Dergisi* , 12-29.
- Altun, F. (2018). Edebi Metin İnceleme Dersinde Fantastik Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Eserlerinin İncelenmesi. *Turkish Studies*, 21-34.
- Aydın, E. (tarih yok). Karşılaştırmalı Edebiyatın Yayılma Alanı. *Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatı Kongresi* (s. 1-8). Doğu Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü.
- Aytaç, G. (2021). *Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi*. Ankara: Doğu Batı.
- Bayram, Y. (tarih yok). Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi ve Bir Uygulama. 69-93.
- Bichitos lectores*. (2022, Ocak 28). <https://www.bichitoslectores.es/el-ladron-de-minutos/#:~:text=SINOPSIS,cumplea%C3%B1os%20a%20opesar%20de%20todo>. adresinden alındı
- Bülbül, M. (2008). Karşılaştırmalı Edebiyat Çalışmalarının Yabancı Dil Eğitime Katkısına Yönelik Bir Uygulama. *KKEFD*, 254-270.
- Cihangir, M. (2020). Kültürlerarası ve Disiplinlerarası Boyutuyla Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi. *Journal of Turkish Language and Literature*, 328-343.
- Cuma, A. (2009 ). Edebiyat Sosyolojisi ve Karşılaştırmalı Edebiyat Bilimi - Sanat ve Bilimin Sınır Ötesi Etkileşimi - . *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 81-94.
- Donbay, A. ( 2013). Karşılaştırmalı Edebiyat Araştırmalarının Yeni Türk Edebiyatındaki Gelişme Çizgisi. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 491-550.
- Ende, M. (2004). MOMO. M. Ende içinde, *MOMO* (s. 13). İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Evis, A. (2014). Hüseyin Nihal Atsız'ın Romanlarında Fantastiğin İzleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13-36.
- Kadızaade, E. D., & Efe, Z. (2022, Mart ). Michael Ende'nin "Momo" Adlı Eserinde Fantastik Kurgunun İncelemesi. *Turkish Studies-Language and Literature*, 17-35.
- Karaismailoğlu, P. D. (2002). Karşılaştırmalı Edebiyat Araştırmaları Açısından Klasik Türk Edebiyatı ile İran Edebiyatı. *bilig*, Sayı 23:141-156 .
- Kefeli, E. (2006). Karşılaştırmalı Edebiyat: Tanım, Yöntem ve İncelemeler. *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 331-350.

- Kocaman, Y. Ş. (2007). Beklenen ve Uğurlanan Godot'lar Üzerine Karşılaştırmalı Edebiyat Çalışması: Samuel Beckett/Godot'yu Beklerken, Ferhan Şensoy/Güle Güle Godot. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 429-444 .
- Literaturasm.com.* (2022, Ocak 23). SM: <https://es.literaturasm.com/autor/david-lozano-garbala?page=1> adresinden alındı
- Lozano, D. (2021). *Zaman Hırsızı*. İstanbul: Doğan Egmont (Çeviri:Mahir Ünal ERİŞ).
- Öncü, H. v. (2013). *Von Generation zu Generation: Germanistik* . Bornova, İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi .
- Remak, H. (1969). *Comparative Literature*. Carbondale.
- Solmaz, M. (2017). Farklı Kültürlerin Buluşma Noktası: Karşılaştırmalı Edebiyat. *Researcher: Social Science Studies*, 280-293.
- Tunç, A., & Akın, E. (2020). Miyase Sertbarut'un Çocuk Kitaplarında Fantastik Kurgu. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 45-53.
- Türkben, T., & Avan, H. G. (2020). Michael Ende'nin "Momo" Adlı Eserinin Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Açısından İncelenmesi. *Türkiye Sosyaş Araştırmalar Dergisi*, 451-468.
- Vikipedi Özgür Ansiklopedi.* (2022, Ocak 23). Vikipedi Özgür Ansiklopedi: [https://tr.wikipedia.org/wiki/Michael\\_End](https://tr.wikipedia.org/wiki/Michael_End) adresinden alındı
- Wikipedia die freie Enzyklopädie.* (2022, Ocak 23). Wikipedia die freie Enzyklopädie: [https://de.wikipedia.org/wiki/David\\_Lozano\\_Garbala#Werke](https://de.wikipedia.org/wiki/David_Lozano_Garbala#Werke) adresinden alındı
- Yılmaz, T. (2012, Eylül). Michael Ende'nin “Momo” Adlı Eserini Türkçe Çevirisine Eleştirel Yaklaşım . *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara.
- Lozano Gabrada: <https://web.archive.org/web/20110203070817/http://prensa.grupo-sm.com/2010/09/el-productor-andr%C3%A9s-vicente-g%C3%B3mez-compra-los-derechos-de-la-trilog%C3%ADa-la-puerta-oscura-para-su-adapta.html> adresinden 01.05.2023 tarihinde alınmıştır.
- David Lozano Garbala : <https://web.archive.org/web/20140517130031/http://davidlozano.net/?p=707> adresinden 01.05.2023 tarihinde alınmıştır.
- Michael Ende : <https://michaelende.de/autor/biographie/michael-ende> adresinden 01.05.2023 tarihinde alınmıştır